Euroopa Liidu
Teataja

ET
L-seeria

2024/856

24.4.2024

KOMISJONI DELEGEERITUD MÄÄRUS (EL) 2024/856,

1. detsember 2023,

millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2013/36/EL seoses regulatiivsete tehniliste standarditega, millega määratakse kindlaks järelevalvealased šokistsenaariumid, ühised modelleerimise ja parameetrite eeldused ning see, millal on tegemist märkimisväärse vähenemisega

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta direktiivi 2013/36/EL, mis käsitleb krediidiasutuste tegevuse alustamise tingimusi ning krediidiasutuste usaldatavusnõuete täitmise järelevalvet, millega muudetakse direktiivi 2002/87/EÜ ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2006/48/EÜ ja 2006/49/EÜ, ([1]) eriti selle artikli 98 lõike 5a kolmandat lõiku,

ning arvestades järgmist:

(1) Baseli pangajärelevalve komitee (BCBS) ([2]) on järelevalvealased šokistsenaariumid kindlaks määranud ja need kajastuvad Euroopa Pangandusjärelevalve suunistes kauplemisportfellivälisest tegevusest tuleneva intressiriski juhtimise kohta, ([3]) mida kohaldatakse alates 30. juunist 2019. On asjakohane, et käesolevas määruses sätestatud järelevalvealased šokistsenaariumid tuginevad kõnealusele kirjeldusele ja metoodikale.

(2) Omakapitali majandusliku väärtuse ja netointressitulu arvutamiseks on vaja kindlaks määrata ühised modelleerimise ja parameetrite eeldused, mida finantsinstitutsioonid peaksid kasutama. Selleks tuleks netointressitulu arvutamisel kasutada üheaastase perioodi staatilise bilansi eeldust, seevastu omakapitali majandusliku väärtuse arvutamisel tuleks kasutada äravooluga bilansi eeldust, kui tähtajale lähenevaid positsioone ei asendata. Nende eelduste eesmärk on tagada hea tasakaal arvutustäpsuse, hinnangute usaldusväärsuse ja tegevuse keerukuse mõistes.

(3) Selleks et saavutada õige tasakaal tulemuste võrreldavuse tagamise ning pikaajalise perspektiivi tõttu vajaliku paindlikkuse ja tegevuse olemusliku keerukuse vahel, tuleks netointressitulu arvutamisel arvesse võtta kommertsmarginaale ja hinnavahe komponente, kuid omakapitali majandusliku väärtuse arvutamisel peaksid finantsinstitutsioonid järgima kauplemisportfellivälisest tegevusest tuleneva intressiriski sisejuhtimis- ja mõõtmismeetodit.

(4) Baseli pangajärelevalve komitee standardite kohaselt tuleks lisaks omakapitali majandusliku väärtuse testile ette nähtava võõrväärtustesti puhul kasutada erandlike pankade kindlakstegemiseks künnist, mis on vähemalt sama range kui see, mida kohaldati omakapitali majandusliku väärtuse hindamisel (15 % esimese taseme omavahenditest). See künnis peaks kajastama praegust tegelikku keskkonda usaldusväärselt ja proportsionaalselt, aidates seeläbi kaasa õiguskindlusele ja ühtlustamisele kogu liidus, võttes arvesse ka asjaolu, et omakapitali majandusliku väärtuse ja netointressitulu võõrväärtustestide künniste ületamisel ei nõuta finantsinstitutsioonidelt tingimata nende sisekorra, -protsesside või -mehhanismide ning vastavate mudelite ja meetodite ümberkalibreerimist ning sellele ei järgne automaatselt järelevalvevolituste kasutamist, kui finantsinstitutsioon juhib kauplemisportfellivälisest tegevusest tulenevat intressiriski piisavalt, proportsionaalselt ärimudeliga ning finantsinstitutsioon ei ole kõnealusele riskile ülemäära avatud.

([1]) ELT L 176, 27.6.2013, lk 338.
([2]) SRP – järelevalvelise läbivaatamise protsess – SRP31 – pangaportfelli intressirisk (link).
([3]) EBA/GL/2018/02, 18. juuli 2018 (link).

(5) Selleks et tagada ühtlustatud metoodika, millega teha järelevalvealase võõrväärtustestiga kindlaks, millal on tegemist netointressitulu märkimisväärse vähenemisega, mis on tingitud intressimäärade järsust ja ootamatust muutusest, tuleks kehtestada vähemalt sama range võrdluskünnis kui omakapitali majandusliku väärtuse järelevalvealases võõrväärtustestis ning kirjeldada netointressitulu arvutamist.

(6) Käesolev määrus põhineb Euroopa Pangandusjärelevalve poolt komisjonile esitatud regulatiivsete tehniliste standardite eelnõul.

(7) Euroopa Pangandusjärelevalve on korraldanud avaliku konsultatsiooni käesoleva määruse aluseks olevate regulatiivsete tehniliste standardite eelnõu kohta, analüüsinud võimalikke seonduvaid kulusid ja kasu ning küsinud nõu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1093/2010 ([4]) artikli 37 kohaselt loodud pangandussektori sidusrühmade kogult,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Järelevalvealased šokistsenaariumid

1. Direktiivi 2013/36/EL artikli 98 lõike 5 teise lõigu punktis a osutatud järelevalvealased šokistsenaariumid on järgmised kuus stsenaariumi:

a) paralleelne ülessuunaline šokk, kui tegemist on tulukõvera paralleelse ülessuunalise nihkega ja kõigi lõpptähtaegade intressimäärašokk on ühtemoodi positiivne;

b) paralleelne allasuunaline šokk, kui tegemist on tulukõvera paralleelse allasuunalise nihkega ja kõigi lõpptähtaegade intressimäärašokk on ühtemoodi negatiivne;

c) järsenemise šokk, kui tegemist on järseneva tulukõvera nihkega ning lühemate tähtaegade intressimäärašokid on negatiivsed ja pikemate tähtaegade intressimäärašokid on positiivsed;

d) lamenemise šokk, kui tegemist on lameneva tulukõvera nihkega ning lühemate tähtaegade intressimäärašokid on positiivsed ja pikemate tähtaegade intressimäärašokid on negatiivsed;

e) lühiajaliste intressimäärade ülessuunaline šokk, kus lühemate tähtaegade suuremad positiivsed intressimäärašokid ühtlustuvad pikemate tähtaegade lähtetasemega;

f) lühiajaliste intressimäärade allasuunaline šokk, kus lühemate tähtaegade suuremad negatiivsed intressimäärašokid ühtlustuvad pikemate tähtaegade lähtetasemega.

2. Direktiivi 2013/36/EL artikli 98 lõike 5 teise lõigu punktis b osutatud järelevalvealased šokistsenaariumid on järgmised kaks stsenaariumi:

a) paralleelne ülessuunaline šokk, kui tegemist on tulukõvera paralleelse ülessuunalise nihkega ja kõigi lõpptähtaegade intressimäärašokid on ühtemoodi positiivsed;

b) paralleelne allasuunaline šokk, kui tegemist on tulukõvera paralleelse allasuunalise nihkega ja kõigi lõpptähtaegade intressimäärašokid on ühtemoodi negatiivsed.

3. Finantsinstitutsioonid määravad lõigetes 1 ja 2 osutatud järelevalvealased šokistsenaariumid kindlaks lisa A osas sätestatud valuutapõhiste intressimäärašokkide alusel, või lisas nimetamata valuutade puhul, kooskõlas lisa B osaga kalibreeritud intressimäärašokkide suuruse alusel.

Finantsinstitutsioonid kalibreerivad intressimäärašokkide suurused kooskõlas lisa B osaga vähemalt iga viie aasta järel.

([4]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta määrus (EL) nr 1093/2010, millega asutatakse Euroopa Järelevalveasutus (Euroopa Pangandusjärelevalve), muudetakse otsust nr 716/2009/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni otsus 2009/78/EÜ (ELT L 331, 15.12.2010, lk 12).

4. Lõigetes 1 ja 2 osutatud järelevalvealaseid šokistsenaariume kohaldatakse finantsinstitutsioonide sellisest kauplemisportfellivälisest tegevusest tuleneva intressiriski suhtes, mille puhul finantsinstitutsioonil on asjakohased positsioonid, mis on nomineeritud igas valuutas eraldi, st kui selles valuutas nomineeritud finantsvarade või -kohustuste arvestuslik väärtus on üks järgmistest:

a) vähemalt 5 % kogu pangaportfelli finantsvaradest või kohustustest;

b) vähem kui 5 % kogu pangaportfelli finantsvaradest või kohustustest, kui arvutusse kaasatud varade või kohustuste kogusumma on väiksem kui 90 % kogu pangaportfelli finantsvaradest (v.a materiaalne vara) või kohustustest.

Artikkel 2

Järelevalvealaste šokistsenaariumide kirjeldus

Arvestades iga valuuta *c* jaoks määratud „riskivaba“ intressimäära paralleelsete, lühiajaliste ja pikaajaliste šokkide suurust, tuleb rakendada järgmisi kuue järelevalvealase šokistsenaariumi parameetreid:

1) *valuuta c paralleelne šokk*: ühesugune kõigi ajavahemike lõikes esinev paralleelne üles- või allasuunaline šokk:

$$\Delta R_{paralleelne,c}(t_k) = \pm\, \overline{R}_{paralleelne,c}$$

2) *valuuta c lühiajaliste intressimäärade šokk*:

$$\Delta R_{lühiajaline,c}(t_k) = \pm\, \overline{R}_{lühiajaline,c} \bullet e^{\frac{-tk}{4}},$$

kusjuures t_k on k^{th} ajavahemiku (ajaline) keskpunkt;

3) *valuuta c pikaajaliste intressimäärade šokk*:

$$\Delta R_{pikaajaline,c}(t_k) = \pm\, \overline{R}_{pikaajaline,c} \bullet \left(1 - e^{\frac{-tk}{4}}\right)$$

4) *valuuta c pööretega šokk*:

$$\Delta R_{järsenev,c}(t_k) = -\ 0.65 \bullet\ |\Delta R_{lühiajaline,c}(t_k)| + 0.9 \bullet\ |\Delta R_{pikaajaline,c}(t_k)|;$$

$$\Delta R_{lamenev,c}(t_k) = +\ 0.8 \bullet\ |\Delta R_{lühiajaline,c}(t_k)| - 0.6 \bullet\ |\Delta R_{pikaajaline,c}(t_k)|.$$

Artikkel 3

Muutused finantsinstitutsiooni omakapitali majanduslikus väärtuses

1. Finantsinstitutsioonid kajastavad omakapitali majandusliku väärtuse arvutamisel lõigetes 2–10 sätestatud ühiseid modelleerimise ja parameetrite eeldusi.

2. Finantsinstitutsioonid võtavad omakapitali majandusliku väärtuse arvutamisel arvesse järgmist:

a) kõik intressimääratundlike instrumentide kauplemisportfellivälised positsioonid;

b) väikesemahuline kauplemisportfelli tegevus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 575/2013 ([5]) artikli 94 lõike 1 tähenduses, välja arvatud juhul, kui nende intressirisk on väljendatud mõnes teises riskinäitajas;

c) automaatsed ja käitumuslikud optsioonid;

d) pensionikohustused ja pensionisüsteemi varad, kui nende intressirisk ei ole jäädvustatud mõnes teises riskinäitajas;

([5]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määrus (EL) nr 575/2013, mis käsitleb krediidiasutuste suhtes kohaldatavaid usaldatavusnõudeid ja millega muudetakse määrust (EL) nr 648/2012 (ELT L 176, 27.6.2013, lk 1).

e) intressimääratundlikest instrumentidest tulenevad rahavood, mis peavad sisaldama võimalikku põhiosa tagasimakset, võimalikku põhiosa ümberhindamist ning võimalikke seonduvaid intressmakseid;

f) konkreetse instrumendiga seotud intressimäära ülem- ja alampiirid.

Punkti c kohaldamisel kohandavad finantsinstitutsioonid intressimääratundlike instrumentide käitumuslike mudelite koostamise põhieeldusi erinevate intressimäära stsenaariumide omaduste alusel, võttes arvesse komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2024/857 ([6]) artikli 8 lõikes 10, artikli 9 lõikes 2, artikli 10 lõikes 4, artikli 12 lõikes 2 ja artikli 23 lõikes 1 sätestatud proportsionaalsuse ja olulisuse künniseid.

3. Arvutustest jäetakse välja kõik esimese taseme põhiomavahendite instrumendid ja muud tähtajatud omavahendid, millel ei ole ühtki tagasiostukuupäeva.

4. Finantsinstitutsioonid, mille viivisnõuete suhtarv on vähemalt 2 %, peaksid hõlmama viivisnõuded üldiste intressimääratundlike instrumentidena, mille mudelite koostamine peaks kajastama oodatavaid rahavoogusid ja nende ajastust. Viivisnõudeid võetakse arvesse pärast allahindluste mahaarvestamist. Sel eesmärgil määratakse viivisnõuded kindlaks võlaväärtpaberite, laenude ja ettemaksete puhul, mis on liigitatud viivisnõueteks kooskõlas määruse (EL) nr 575/2013 artikli 47a lõikega 3, ning viivisnõuete suhtarv arvutatakse viivisnõuete summana, mis on jagatud finantsinstitutsiooni tasandil arvutatud võlaväärtpaberite, laenude ja ettemaksete kogusummaga.

5. Kommertsmarginaale ja teisi hinnavahe komponente käsitatakse intressimaksetes seoses nende rahavoogudest välja või sisse arvestamisega kooskõlas asutuse kauplemisportfellivälisest tegevusest tuleneva intressiriski sisejuhtimis- ja mõõtmismeetodiga. Kui kommertsmarginaalid ja teised hinnavahe komponendid jäetakse välja, siis finantsinstitutsioonid

a) kasutavad iga instrumendi loomisel läbipaistvat riskivaba intressimäära kindlaksmääramise meetodit;

b) kasutavad meetodit, mida rakendatakse kõigi äriüksuste lõikes järjekindlalt;

c) tagavad, et kommertsmarginaalide ja teiste hinnavahe komponentide väljajätmine rahavoogudest on kooskõlas sellega, kuidas finantsinstitutsioon kauplemisportfellivälisest tegevusest tulenevat intressiriski juhib ja maandab;

d) teatavad väljajätmisest pädevale asutusele.

6. Omakapitali majandusliku väärtuse muutus arvutatakse äravooluga bilansi eeldusel, kui olemasolevate positsioonide lõpptähtajad jõuavad kätte ja positsioone ei asendata.

7. Iga valuuta suhtes rakendatakse tähtajast sõltuvat šokijärgse intressimäära alampiiri, alustades kohe saabuva lõpptähtaja jaoks -150 baaspunktist. See alampiir suureneb 3 baaspunkti võrra aasta kohta, ulatudes vähemalt 50-aastaste lõpptähtaegade korral 0 %ni. Kui hilisemal ajal täheldatud intressimäärad on alla šokijärgse intressimäära alampiiri, kohaldavad finantsinstitutsioonid madalamat täheldatud intressimäära.

8. Iga intressimäära šokistsenaariumi raames majandusliku väärtuse muutuse arvutamisel liidavad finantsinstitutsioonid kokku kõik igas valuutas toimuvad negatiivsed ja positiivsed muutused. Valuutad, mis ei ole aruandlusvaluuta, konverteeritakse aruandlusvaluutasse aruandekuupäeva Euroopa Keskpanga hetkekursi alusel. Positiivseid muutusi kaalutakse teguriga 50 % või teguriga 80 % selliste vahetuskursimehhanismi (ERM II) valuutade puhul, mille ametlikult kokkulepitud kõikumispiir ei ületa standardpiiri +/-15 %. Kaalutud kasu kajastatakse olenevalt sellest, kumb on suurem, kuni a) euro või ERM II valuutade negatiivsete muutuste absoluutväärtuseni või b) 50 % koefitsiendi kohaldamiseni vastavalt ERM II valuutade või euro positiivsetele muutustele.

9. Diskonteerimiseks kasutatakse iga valuuta sobivat „riskivaba“ tulukõverat. See tulukõver ei sisalda instrumendi-, sektori- või ettevõtjapõhiseid krediidimarginaale ega likviidsusmarginaale.

([6]) Komisjoni 1. detsembri 2023. aasta delegeeritud määrus (EL) 2024/857, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2013/36/EL seoses regulatiivsete tehniliste standarditega, millega määratakse kindlaks standardmeetod ja lihtsustatud standardmeetod, et hinnata võimalikust intressimäärade muutumisest tulenevaid riske, mis mõjutavad nii omakapitali majanduslikku väärtust kui ka finantsinstitutsiooni kauplemisportfellivälise tegevuse netointressitulu (ELT L, 2024/857, 24.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2024/857/oj).

10. Inflatsiooni või muude turuteguritega seotud intressimääratundlike toodete riski hindamisel kohaldatakse usaldusväärseid eeldusi. Need eeldused põhinevad jooksval/viimati täheldatud väärtusel, maineka majandusuuringute instituudi prognoosidel või muudel üldtunnustatud turutavadel ning on üldiselt stsenaariumist sõltumatud.

Artikkel 4

Muutused finantsinstitutsiooni netointressitulus

1. Finantsinstitutsioonid kajastavad netointressitulu arvutamisel artikli 3 lõigetes 2, 3 ja 4 ning 7–10 sätestatud ühiseid modelleerimise ja parameetrite eeldusi. Lisaks kajastavad finantsinstitutsioonid netointressitulu arvutamisel käesoleva artikli lõigetes 2–4 sätestatud ühiseid modelleerimise ja parameetrite eeldusi.

2. Finantsinstitutsioonid võtavad oma arvutustes arvesse intressitulu ja -kulu üheaastase perioodi jooksul, olenemata asjaomaste intressimääratundlike kauplemisportfelliväliste instrumentide tähtajast ja arvestuslikust käsitlusest.

3. Finantsinstitutsioonid võtavad oma arvutustes arvesse kommertsmarginaale ja muid hinnavahe komponente.

4. Netointressitulu muutuse arvutavad finantsinstitutsioonid staatilise bilansi eeldusel, kui selle kogumahtu ja koosseisu, sealhulgas bilansi- ja bilansiväliseid kirjeid säilitatakse nii, et aeguvate või ümberhinnatavate rahavoogudega instrumendid asendatakse uute instrumentidega, millel on valuuta, summa ja ümberhindamise meetodi komponentide poolest võrreldavad omadused. Uute instrumentide marginaalid põhinevad hiljuti ostetud või müüdud sarnaste omadustega toodete marginaalidel. Jälgitavate turuhindadega instrumentide puhul kasutatakse hiljutisi, mitte varasemaid turu hinnavahesid.

Artikkel 5

Märkimisväärne vähenemine

1. Märkimisväärne vähenemine direktiivi 2013/36/EL artikli 98 lõike 5 teise lõigu punkti b tähenduses on finantsinstitutsiooni üheaastase netointressitulu vähenemine rohkem kui 5 % võrra tema esimese taseme omavahenditest tingituna intressimäärade järsust ja ootamatust muutusest, nagu on kirjas ükskõik kummas artikli 1 lõikes 2 sätestatud järelevalvealases šokistsenaariumis.

2. Lõikes 1 osutatud märkimisväärne vähenemine arvutatakse järgmise valemi alusel:

$$\frac{NII_{šokk} - NII_{lähtetase}}{1TasemeOmavahendid} < -5\%$$

Artikkel 6

Jõustumine

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel, 1. detsember 2023

Komisjoni nimel
president
Ursula VON DER LEYEN

LISA

A osa. Intressimäärašokid $\overline{R}_{\text{šokitüüp, c}}$

	ARS	AUD	BGN	BRL	CAD	CHF	CNY	CZK	DKK	EUR	GBP
Paralleelne	400	300	250	400	200	100	250	200	200	200	250
Lühiajaline	500	450	350	500	300	150	300	250	250	250	300
Pikaajaline	300	200	150	300	150	100	150	100	150	100	150

	HKD	HUF	IDR	INR	JPY	KRW	MXN	PLN	RON	RUB	SAR
Paralleelne	200	300	400	400	100	300	400	250	350	400	200
Lühiajaline	250	450	500	500	100	400	500	350	500	500	300
Pikaajaline	100	200	350	300	100	200	300	150	250	300	150

	SEK	SGD	TRY	USD	ZAR
Paralleelne	200	150	400	200	400
Lühiajaline	300	200	500	300	500
Pikaajaline	150	100	300	150	300

ARS	Argentina peeso	INR	India ruupia
AUD	Austraalia dollar	JPY	Jaapani jeen
BGN	Bulgaaria leev	KRW	Lõuna-Korea vonn
BRL	Brasiilia reaal	MXN	Mehhiko peeso
CAD	Kanada dollar	PLN	Poola zlott
CHF	Šveitsi frank	RON	Rumeenia leu
CNY	Hiina jüaan	RUB	Vene rubla
CZK	Tšehhi kroon	SAR	Saudi Araabia riaal
DKK	Taani kroon	SEK	Rootsi kroon
EUR	Euro	SGD	Singapuri dollar
GBP	Naelsterling	TRY	Türgi liir
HKD	Hongkongi dollar	USD	Ameerika Ühendriikide dollar
HUF	Ungari forint	ZAR	Lõuna-Aafrika rand
IDR	Indoneesia ruupia		

B osa. Intressimäärašokkide suuruse kalibreerimine A osas nimetamata valuutade puhul

1) Kõigepealt arvutavad finantsinstitutsioonid keskmise päevase intressimäära, kogudes päevaste „riskivabade“ intressimäärade 16-aastase aegrea ilma instrumendi- või ettevõtjapõhiste krediidimarginaalide või likviidsusmarginaalideta iga valuuta kohta, mille vaatlusalused tähtajad on 3 kuud, 6 kuud, 1 aasta, 2, 5, 7, 10, 15 ja 20 aastat, ning arvutavad seejärel iga valuuta *c* kohta aritmeetilise keskmise intressimäära kõikide aegrea näitajate lõikes ja kõigi tähtaegade kohta. Tulemuseks on üks näitaja valuuta kohta.

2) Kui punkti 1 kohaselt esimese seitsme aasta kohta arvutatud keskmine intressimäär on üle 700 baaspunkti, kasutatakse viimase kümne aasta andmeid, kui need on kättesaadavad. Kui punkti 1 kohaselt esimese seitsme aasta kohta arvutatud keskmine intressimäär on kuni 700 baaspunkti, kasutatakse kogu 16-aastast aegrida.

3) Valuutade kaupa paralleelsete, lühiajaliste ja pikaajaliste intressimäärade šokkide väärtuse leidmiseks kohaldatakse punktide 1 ja 2 kohaselt arvutatud keskmise intressimäära suhtes tabelis 1 esitatud asjaomast üldist šokiparameetrit.

Tabel 1

Üldiste intressimäära šokiparameetrite baasväärtused

Paralleelne	$\overline{\alpha}_{paralleelne}$	60 %
Lühiajaline	$\overline{\alpha}_{lühiajaline}$	85 %
Pikaajaline	$\overline{\alpha}_{pikaajaline}$	40 %

4) Finantsinstitutsioonid kohaldavad alampiiri 100 baaspunkti ning muutuvaid ülempiire 500 baaspunkti lühiajaliste intressimäärade šoki, 400 baaspunkti paralleelse šoki ning 300 baaspunkti pikaajaliste intressimäärade šoki suhtes.

5) Seejärel ümardatakse intressimäärade šokkide kogum valuutade kaupa baaspunktide saamiseks lähima 50ni.